

Betänkandet - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 14 oktober 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

De senaste årens samhällsutveckling i Sverige tyder på att allt fler och yngre barn och unga involveras i grov våldsbrottslighet och behöver bemötas med delvis nya arbetssätt och mer verksamma insatser. Utredningen *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* tillsattes juli 2022 och har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag till en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder (MUK) liknande den som finns i Danmark.

Utredningen föreslår att en ny statlig myndighet inrättas Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK). Om det finns risk för att den unge kommer begå brott av allvarligt slag ska MUK besluta om en handlingsplan med brottsförebyggande åtgärder för den unge. Målgruppen som kan komma i fråga för en handlingsplan är barn upp till 18 år utan nedre åldersgräns, där det finns risk för att den unge kommer att begå brott av allvarligt slag.

Socialnämnden är skyldig att verkställa den handlingsplan som MUK har beslutat om. Kriminalvården ansvarar för att följa och kontrollera verkställigheten av handlingsplanen, både av den unge och av socialtjänsten.

Socialdepartementet har remitterat betänkandet till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget om att inrätta ungdomskriminalitetsnämnder och anger flera skäl. Bland annat anser stadsledningskontoret att förslaget innebär en oproportionerlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Kontoret anser även att det är problematiskt att införa en ordning som innebär att den som beslutar om insatser inte ansvarar för kostnaderna för verkställigheten.

Socialnämnden anser att det behöver göras mer för att förebygga och förhindra den situation med ökad gängkriminalitet och en allt yngre målgrupp som rekryteras in i gängmiljö. Nämnden avstyrker förslaget om att inrätta en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder (MUK).

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig avvisande till förslaget som de menar kan medföra till att tilliten till socialtjänsten påverkas negativt, med parallella pågående processer hos olika myndigheter.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd befarar att kvaliteten och rättssäkerheten i bedömningar kan försämrats med de tidsramar som socialnämnderna förväntas följa för att inkomma med yttranden till myndigheten.

Järva stadsdelsnämnd ser risker med förslaget, bland annat att socialtjänsten tvingas till omprioritering för att möta det resurskrävande kravet på yttrande från socialnämnden inom tre veckor.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd ser ett antal utmaningar med utredningens förslag. Bland annat vad gäller den föreslagna inskränkningen av det kommunala självbestämmandet.

Södermalms stadsdelsnämnds samlade bedömning är att utredningens förslag innebär att kommunerna ska utföra specifika insatser som beslutas av annan aktör vilket sannolikt kommer att påverka kommunernas verksamhet för den aktuella målgruppen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

När allt fler barn och unga dras in i kriminella miljöer och begår grova brott har hela samhället misslyckats. Det är min bestämda uppfattning att samhället ska göra sitt yttersta för att förhindra att barn och unga anammar en kriminell livsstil. Därför är jag för att samhället försöker hitta nya vägar och arbetssätt för att bryta utvecklingen. Att kommuner har fått ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande är viktigt steg i arbetet. Det kommer även en ny socialtjänstlag att vara. Däremot ser jag tyvärr inte att liggande förslag är rätt väg att gå för att vända utvecklingen. De negativa

aspekterna i förslaget överväger de positiva aspekterna. Vilket borde få alla beslutsfattare oavsett partibeteckning att vilja stanna upp och våga tänka om.

Stadens samtliga remissinstanser är negativa till utredningens förslag om att inrätta ungdomskriminalitetsnämnder. Skälen som anförs till varför förslaget inte ska realiseras är viktiga att ta hänsyn till. Bland annat innebär förslaget att socialtjänsten ska verkställa ett beslut som en annan myndighet beslutat om vilket rimmar illa med den ansvarsprincip och tradition som vi strävar efter i Sverige. Nämligen att verksamheter ska ansvara för beslut, kostnader och stå till svars för besluten som man har fattat och eventuella brister som finns i verksamheten.

Vidare innebär förslaget att socialtjänsten kommer att få utökade kostnader i och med att man åläggs delvis nya uppgifter. Jag menar att det är bättre om staten istället utökar statsbidragen och förstärker socialtjänsten. De utmaningar som Sverige står inför kräver att vi har fler socialsekreterare runt om i landet. En kostnad som enskilda kommuner inte ska behöva ta själva då utmaningarna sträcker sig över kommungränserna. Staten behöver även skjuta till medel för att den stora omställningen av socialtjänsten ska bli bra och överensstämmer med syftet med den nya socialtjänstlagen.

Jag anser att regeringen bör fokusera på att lösa den akuta platsbristen på Statens institutionsstyrelse (SiS). Vidare bör regeringen säkerställa att de unga som placeras på SiS får den vård som de behöver så att en placering inte följs av en ny placering.

Sist men inte minst vill jag uppmana staten att låta socialtjänsten få arbetsro för att kunna ställa om till den nya socialtjänstlagen. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stockholm den 25 september 2024

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Betänkandet - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30), dnr KS 2024/655-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med vad som anförs nedan.
2. Att i övrigt anföra.

Situationen med barn och ungdomar som begår mycket grova brott, till och med mord och sprängdåd, gör att staten, kommuner och regionen måste ta till sig ny kunskap och pröva nya arbetssätt. De ungdomskriminalitetsnämnder som utredningen föreslår grundar sig i motsvarande arbetssätt i Danmark. Vid ett studiebesök med SKR i Danmark framkom att de viktigaste delarna i modellen är snabbheten i handläggningen, att samhället tydligt markerar mot ungdomskriminalitet och att den unge kallas dit igen om den upprättade handlingsplanen inte följs.

Eftersom hela samhällskedjan, representerad genom domare, polis och socialtjänst, finns på plats påminner det till stor del om de allvarssamtal som vi införde föregående mandatperiod – fast i en mer formell form. Liberalerna är därför av uppfattningen att arbetsmodellen med ungdomskriminalitetsnämnder bör prövas i någon form, förslagsvis inledningsvis som en pilot. Vi ser en möjlighet att socialtjänsten skulle kunna stärka sitt förtroende om de får renodla sin stöttande roll, och nämnden är den instans som tar på sig kravställandet på den enskilde ungdomen i riskzon för kriminalitet.

För att modellen ska kunna lyckas här är det dock viktigt att komma ihåg att i Danmark kombinerades införandet av ungdomskriminalitetsnämnder med omfattande resursförstärkningar till socialt förebyggande och behandlande insatser. Så måste ske också i Sverige. Annars är risken stor att denna modell snarare tar både pengar och energi från det arbete som redan pågår, precis som Socialnämnden påpekar.

Socialnämnden skriver i sitt utlåtande att förslagen skulle omkullkasta svensk förvaltningsmodell. Utredningen tar dock hänsyn till att den danska modellen inte rakt av går att genomföra i Sverige, vilket vi vill betona. Det beskrivs som ett problematiskt ingrepp i kommunernas självstyrelse att staten ska kunna besluta om insatser till och följa upp ungdomar i kriminalitet. Men givet att kommunen ifråga får resurser av staten behöver det inte vara en nackdel. Idag kan situationen i vissa fall vara så att insatser inte genomförs fullt ut då kommunen inte har pengar. Vi har också sett i den senaste granskningen av socialtjänstinspektörerna att socialtjänsten ibland inte inleder utredning pga att utredningsgrupperna redan är hårt belastade. Införandet av ungdomskriminalitetsnämnder i någon form anpassad för Sverige skulle kunna minska risken att sådana hänsyn tas när det gäller barn och ungdomar i riskzon för kriminalitet. Det har framförts legitim kritik mot en del av utredningens förslag men vi anser att själva upplägget bör övervägas och testas i någon form.

Särskilt uttalande av borgarråden Dennis Wedin och Andréa Hedin (båda M) enligt följande.

Det finns ett grundläggande samhällskontrakt som måste värnas i Sverige och i Stockholm, innebärande att den som är i behov av samhällets stöd ska också få det, detta gäller i synnerhet barn och unga. Insatserna för att nå just barn och unga behöver utvecklas särskilt när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Den föreslagna inriktningen om att införa ungdomskriminalitetsnämnder är dock inte en reform som stärker det brottsförebyggande arbetet. Att inrätta ytterligare myndigheter som agerar beställare åt landets socialtjänster riskerar att fragmentera socialtjänstens

arbete och försvåra det som man avser lösa med reformen. Utredningens förslag om ungdomskriminalitetsnämnder bör inte genomföras.

Att förhindra att barn rekryteras till organiserad brottslighet eller själv begår kriminella handlingar kräver skyndsamhet. Detta gäller särskilt då de ärenden kring barn som avses vara aktuella för att hanteras av en ungdomskriminalitetsnämnd är av allvarlig karaktär. Vid en uppföljning av de danska ungdomskriminalitetsnämnderna, som de svenska föreslås efterlikna, har det konstaterats att de har haft en 92 procents följsamhet kring de insatser som barnets hemkommun föreslagit. Den första slutsats vi drar av den uppföljningen är att ett införande av ungdomskriminalitetsnämnder även i Sverige skulle innebära längre ledtider i att besluta kring insatser för barnen i fråga. Den andra slutsatsen är att det enbart i ett fåtal fall lär innebära en annan bedömning från nämnden än den som föreslås av hemkommunens socialtjänst. Varken längre ledtider eller enbart bekräftande av redan föreslagna åtgärder är det som gör det brottsförebyggande mer effektivt.

Även om det finns begränsade fördelar med förslaget om ungdomskriminalitetsnämnder avseende exempelvis sekretesshinder är fördelarna inte i paritet med nackdelarna. Det brottsförebyggande arbetet kring barn och unga stärks snarare genom generella lättnader i sekretesslagstiftningen och att den nya socialtjänstlagen implementeras i landets kommuner. Att fler av socialtjänstens insatser inte längre ska kräva samtycke från föräldrar när situationen kring ett barn har försämrats och risken för framtida brottslighet är påtaglig är också en rimligare väg än införandet av ungdomskriminalitetsnämnder.

Kommunstyrelsen

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Regeringen tillträdde 2022 med löftet om att stoppa den skenande utvecklingen av gängkriminalitet och våldsutövande där framförallt barn och unga drabbas som värst. Den utredning som socialdepartementet nu tagit fram syftar till att stärka det statliga ansvaret för en samlad process kring barn och unga i en våldsutsatt miljö med kopplingar till gängkriminalitet.

Utredningen konstaterar trots att kommunernas kompetens ökat de senaste åren gällande brottsförebyggande åtgärder, så finns det skillnader över landet. Framförallt rör dessa skillnader rutiner för uppföljning och stöd för de unga som är i behov av samhällets stöd för att ta sig ur en destruktiv bana. Som statlig samordnande instans

föreslås en ny myndighet MUK, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, inrättas. Myndigheten föreslås ha i uppdrag att förebygga brottslighet och säkerställa tydliga, konsekventa och långsiktiga åtgärder för unga baserat på den danska modellen.

Vi ser det som positivt att staten och regeringen ser behovet av en samlad process och tydliggörandet av olika offentliga aktörers samverkansuppdrag för att bryta den samhällstrend för vilken så många barn och unga faller offer. Den kritik som förvaltningen lyfter i tjänsteskrivelsen pekar mot att tidsramar för inrapportering kan skapa ökad belastning och riskera brister i rättssäkerheten vid en bedömning. Vi menar dock att det inte föreligger en sådan risk utifrån att den eventuella nya myndigheten just syftar till att skapa långsiktiga och hållbara strukturer för att de olika offentliga aktörerna ska kunna genomföra sitt uppdrag med störst möjliga effekt för de barn och unga som behöver stöd

Ärendet

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillsätta en utredning med uppdrag att analysera och lämna förslag till en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder liknande den som finns i Danmark.

I uppdraget har följande ingått:

- beskriva den danska ordningen och redogöra för vilka lärdomar som kan dras,
- analysera möjligheterna att införa en ordning liknande den danska i Sverige, samt
- lämna nödvändiga författningsförslag för att inrätta en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder anpassad till svenska förhållanden och regelverk utifrån ett statligt huvudmannaskap.

Syftet med den föreslagna reformen är att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat i en kriminell bana samtidigt som den ska möjliggöra tidigare och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet. Den föreslagna reformen grundar sig på den danska ordningen med ungdomskriminalitetsnämnder som infördes i Danmark 2019.

Grundstenarna i den danska ordningen är att staten, genom berörda myndigheter, griper in, beslutar om och följer upp brottsförebyggande åtgärder till barn och unga mellan 10 och 17 år som har begått eller misstänks för allvarlig brottslighet.

I likhet med den danska ordningen föreslår utredningen att beslut om och uppföljning av individuella brottsförebyggande åtgärder till barn och unga i målgruppen ska regleras i en ny särskild lag. Lagen ska benämnas *lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga*. Målgruppen är barn och unga med hemvist i Sverige som är under 18 år och som riskerar att begå brott av allvarligt slag. Utredningen föreslår ingen nedre åldersgräns och har identifierat andra kriterier än i Danmark för att nå de barn och unga som löper stor risk att dras in i allvarlig kriminalitet. Bedömningen av om det finns en sådan risk ska grundas på den enskildes beteende, levnadsförhållanden, eventuell brottslighet och övriga omständigheter. Vid bedömningen ska det särskilt beaktas om barnet eller den unge vistas i en kriminell miljö. Utredningen har, med hjälp av Polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet, bedömt att antalet som kommer att omfattas av reformen kommer att uppgå till 1 500 och 2 000 barn och unga.

Utredningen föreslår att det inrättas en ny nationell statlig myndighet, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, (MUK). Polismyndigheten föreslås ansvara för att identifiera och hänvisa ärenden till MUK utifrån en riskbedömning kopplad till brottslighet innehållande konkreta och faktiska omständigheter som talar för risk i det enskilda fallet. Polisen inhämtar uppgifter för bedömning om barnet eller den unge från socialnämnden. Polisens beslut om hänvisning till MUK kan inte överklagas. MUK begär sedan enligt utredningens förslag yttranden från socialnämnden innehållande risk-och skyddsfaktorer, uppgifter om pågående och tidigare åtgärder,

barnet eller den unges och vårdnadshavarens inställning till de åtgärder som föreslås och andra behov. Därefter fattar MUK:s beslutsorgan, som består av domare samt ledamöter från polis och kommunens socialtjänst, beslut om en handlingsplan med brottsförebyggande åtgärder om det bedöms finnas risk att den unge kommer att begå brott av allvarligt slag.

Beslut om handlingsplan fattas, tillkännages och förklaras muntligen under ett icke offentligt personligt möte. Till mötet kallas utöver barnet eller den unge och dess vårdnadshavare även ett offentligt biträde, representant för socialnämnden och uppföljningsansvarig myndighet. Handlingsplanen föreslås innehålla insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och föreskrifter med krav rörande skolgång eller annan sysselsättning, fritid, behandling eller vård och andra åtgärder eller samverkansformer som syftar till att förebygga brottslighet och ogynnsam utveckling. Beslutet om insatser och krav fattas oaktat samtycke. MUK får anmoda socialnämnden att överväga om det finns behov av att ansöka om vård med stöd av LVU.

Socialnämnden föreslås vara skyldig att verkställa beslutade insatser i handlingsplanen och underrätta om eventuella avsteg. Kriminalvården föreslås ansvara för att följa upp och kontrollera verkställigheten av handlingsplanen. Socialnämnden får en skyldighet att lämna uppgifter till Polisen vid hänvisning, och till MUK vid uppföljning. Om barnet eller den unge missköter genomförandet av åtgärderna i handlingsplanen eller uteblir från uppföljningsmöten ska åtgärder vidtas omgående. Ungdomskriminalitetsnämnder är ett nytt åtagande för staten. Det innebär också nya uppgifter för kommunerna. Utredningen föreslår att kommunerna under en period kompenseras via ett riktat statsbidrag eftersom kostnaderna är osäkra. Därefter ska det riktade bidraget överföras till det generella.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Att Stockholm ska vara en trygg och säker stad är det övergripande målet för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Socialtjänsten har en central roll i detta. Stockholms stad ser allvarligt och med stor oro på kriminalitet i tidiga åldrar och det är av stor vikt att samhällets aktörer gör sitt yttersta för att tillsammans vända utvecklingen. Det som framförs i remissen har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 3.6 *Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser* samt mål 1.3 *Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst*.

Stadsledningskontoret delar utredningens bild av att barn och ungas involvering i grov våldsbrottslighet behöver stoppas, och krafttag krävs för att motverka en fortsatt eskalering av problematiken.

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget om att inrätta ungdomskriminalitetsnämnder då förslaget riskerar att försvåra socialtjänstens möjlighet att bedriva sin kärnverksamhet.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att kommuninvånarna ska få det stöd och den hjälp de behöver. Förslaget riskerar att underminera socialtjänstens roll såtillvida att personer avstår från att söka vård och stöd vilket i sin tur riskerar påverka socialtjänsten negativt genom att dess auktoritet som myndighet undergrävs. Därtill riskerar förslaget att påverka tilliten till socialtjänsten vilket i förläningen har betydelse för möjligheterna att nå ut med främjande insatser och förebyggande stöd till barn och unga och deras familjer. Detta är särskilt oroväckande i en tid då socialtjänsten har utmaningar med kompetensförsörjning och bristande tillit till följd av desinformationskampanjen. Förslag som kan uppfattas knyta socialtjänsten närmre samhällets brottsbekämpande instanser bör därför övervägas med stor försiktighet. Om tilliten brister än mer skulle det kunna medföra allvarliga konsekvenser både för den enskilde och för socialtjänstens möjlighet att klara av sitt huvuduppdrag.

Den föreslagna ordningen innebär att beslutanderätt ges till en statlig myndighet inom socialtjänstens verksamhetsområde som kommunen fortsatt har fullt ansvar för. Vidare ger den föreslagna ordningen socialnämnden en skyldighet att verkställa av MUK beslutade insatser. Socialnämndens uppdrag och beslutanderätt enligt socialtjänstlagen kvarstår dock och detta ska enligt förslaget fungera parallellt med myndighetens uppdrag. Enskilda i målgruppen kommer således att vara föremål för insatser inom socialtjänsten när de aktualiseras för en process i MUK vilket kan skapa otydlighet i vad som gäller avseende vilken myndighet som har vilket uppdrag. Det riskerar att uppstå osäkerhet kring vilken myndighet som ska agera vilket kan föranleda oönskad passivitet. En risk kan vara att en myndighet avstår med beslut om behövlig insats i avvaktan på att MUK fattar beslut eller tvärtom. Stadsledningskontoret ser behov av tydlighet i ansvarsfrågan och syftet med bedömda insatser i förhållande till andra insatser. Detta är av stor vikt för samtliga inblandade parter, såväl enskilda som myndigheter och tredje part.

Vidare konstaterar utredningen att de senaste årens samhällsutveckling med allt fler och allt yngre barn och unga som involveras i grov våldsbrottslighet behöver bemötas med delvis nya arbetssätt och mer verksamma insatser. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att samverkan mellan olika myndigheter är av stor vikt i dessa frågor. För att det ska vara möjligt krävs lagstiftning som möjliggör detta. Förslaget förutsätter att bland annat socialnämnden samverkar särskilt med Kriminalvården och MUK kring den aktuella målgruppen. Utredningen saknar dock fullständiga förslag om sekretessbrytande bestämmelser för att nödvändig informationsöverföring ska vara möjlig enligt offentlighets- och sekretesslagstiftningen och dataskyddslagstiftningen.

Stadsledningskontoret vill framhålla att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete i Stockholms stad för att erbjuda fler evidensbaserade insatser för barn och unga som riskerar att utveckla ett normbrytande beteende. Stockholms stad och Polisregion Stockholm har utifrån nuvarande lagstiftning tecknat en samverkansöverenskommelse med syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten. Därtill erbjuder stadens socialtjänst arbetsmetoder för individer i kriminalitet och för individer i riskzon för dödligt våld eller att själva utöva dödligt våld.

Utredningen framhåller behovet av möjligheten att besluta om insatser utan samtycke. Detta är redan på väg att omhändertas i *Utredningen om möjligheten att ge öppna insatser utan samtycke och fler tidiga insatser till barn och unga*. Utredningen ska lämna förslag som ger socialnämnden möjlighet att besluta om förebyggande föreskrifter såsom deltagande i öppenvårdsinsatser, skolgång, rörelseinskränkningar samt alkohol- och drogförbud. Därtill ska utredningen lämna förslag på kontroll av efterlevnad av sådana föreskrifter. Stadsledningskontoret bedömer att kommande förändringar och ambitionshöjningar för socialtjänsten som föreslås i Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) och *Utredningen om möjligheten att ge öppna insatser utan samtycke och fler tidiga insatser till barn och unga* tillsammans med det omfattande utvecklingsarbete som pågår i staden tillgodoser stora delar av utredningens intentioner.

Förslaget innebär dessutom en oproportionerlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Ungdomskriminalitetsnämnderna innebär ett antal nya åtaganden för en ny statlig myndighet inom socialtjänstens område och även nya skyldigheter för kommunerna i samband med detta. För att ett ingripande i den kommunala självstyrelsen ska kunna motiveras krävs att samma ändamål inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Stadsledningskontoret menar att utredningen inte kunnat visa eller motivera varför den föreslagna ordningen kan anses vara i enlighet med proportionalitetsprincipen. Samma resultat som förväntas uppnås med MUK skulle sannolikt kunna uppnås genom att till exempel förbättra och utöka socialtjänstens möjligheter till stöd och insatser samt utökade möjligheter att samverka med Polismyndighet och Kriminalvård.

Utredningens ekonomiska beräkningar är otydliga och det är således svårt att få en bild av hur förslagen kommer att påverka kommunernas kostnader på kort och lång sikt. Utredningen föreslår att kommunerna inledningsvis ska kompenseras genom riktade statsbidrag. Det är dock svårt att se hur det föreslagna tillvägagångssättet kan säkerställa kommunerna rimlig kompensation. Det är positivt att den kommunala finansieringsprincipen enligt förslaget ska tillämpas. Dock tar den föreslagna kompensationen fasta på vissa nya arbetsuppgifter och skyndsamhetskravet i handläggningen och inte på verkställandet av insatser. Stadsledningskontoret bedömer att finansieringsprincipen är tillämplig också i dessa delar. Vidare menar stadsledningskontoret att det är problematiskt att införa en ordning där den som beslutar om insatser inte ansvarar för kostnaderna för verkställigheten.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2024 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Maurice Forslund (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att det generellt behöver göras mer för att förebygga och förhindra den situation med ökad gängkriminalitet och en allt yngre målgrupp som rekryteras in i gängmiljö. Samverkan i ett tidigt skede mellan olika aktörer för att stävja en ogynnsam utveckling för barn och unga behöver fortsatt prioriteras.

Nya angrepps- och arbetssätt behövs från många samhällsaktörer för att vända utvecklingen, där socialtjänsten är en viktig part bland andra. Fler behöver nås av, ta emot och fullfölja kunskapsbaserade insatser.

Staden har ett pågående och väl utvecklat arbete idag

I staden görs redan idag och sedan en längre tid tillbaka flera olika insatser på olika nivåer för att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet och för att möjliggöra att den som är kriminell ska ges förutsättningar att hoppa av. En strategi är antagen av kommunfullmäktige för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet.

Samverkansstrukturer och samlokalisering med polismyndigheten finns på plats och en upparbetad samverkan finns även med kriminalvård och polis genom Trefas. Socialtjänsten och skolan har ett gott samarbete och skolsociala team finns på plats.

Flera utvecklingsinitiativ pågår, bland annat ett samarbete med barn och ungdomspsykiatri, BUP, i Stockholm som i pilotprojekt nu kommer att ingå i arbetet med sociala insatsgrupper, SIG. Ett större socialt investeringsprojekt har också inletts för att stärka vårdkedjan för barn och unga som varit placerade. Utöver det har staden ingått i samarbete med socialstyrelsen för att implementera fler av de kunskapsbaserade metoder som ska användas. Till hösten initieras ett arbete med att införa funktionell familjeterapi, FFT, och alla stadsdelsförvaltningar ingår i arbetet och kommer att utbildas i metoden som förespråkas av socialstyrelsen.

Förvaltningen ser inte att införandet av MUK är svaret på hur man ska komma till rätta med att barn och unga riskerar att dras in i kriminalitet. Att införa en ordning motsvarande de danska ungdomskriminalitetsnämnderna i Sverige riskerar att både underkänna och underminera socialtjänstens roll och kompetens och minska tilliten till socialtjänsten samt kommer att innebära en stor inskränkning i det kommunala självstyret.

Förvaltningen vill framföra följande farhågor med förslaget:

- Den nya lagen riskerar att försvåra tillitsbygget

Även om MUK:s verksamhet inte handlar om påföljder utan om förebyggande sociala insatser finns det överhängande risker, vilket också danska utvärderingar visar, att förfarandet kan uppfattas så av barn och vårdnadshavare när nämnden består av en domare, en polis och en kommunal tjänsteperson, och den statliga delen av uppföljningen (eventuellt) genomförs av Kriminalvården.

Med en ny kommande socialtjänstlag med ett tydligare förebyggande perspektiv att arbeta mer proaktivt och komma in i ett skede där problematiken ännu inte växt sig alltför stor kommer att skapa nya möjligheter för socialtjänsten. Om MUK införs finns risk att tilliten till socialtjänsten minskar, vilket skulle påverka möjligheterna att nå ut med främjande insatser och förebyggande stöd till barn och unga och deras familjer.

Om nämnden uppfattas som närmare knuten till brottsbekämpande aktörer kan det riskera att skrämja bort barn, unga och deras vårdnadshavare från att söka eller ta emot nämndens hjälp. Det går i motsatt riktning med intentionerna i nya socialtjänstlagen.

- Ett parallellt system som riskerar att bli ineffektivt

Den föreslagna ordningen riskerar att leda till parallella myndighetsprocesser och generera fler inblandade myndighetspersoner i varje enskilt ärende. Kriminalvården föreslås exempelvis i egenskap som myndighet med uppföljningsansvar för MUK att vid misskötsamhet kunna göra hembesök. Det blir ytterligare en intressent som ska samarbeta och följa upp samma insatser för familjen. Det kan riskera att bli förvirrande för familjerna att förstå rollfördelningen mellan myndigheterna.

Utredningen bedömer att socialtjänsten i de flesta fall skulle ha genomfört de insatser som MUK föreslår ändå. Den danska uppföljningen bekräftar denna bild, i 92 % av fallen i Danmark beslutade MUK likadant som socialnämnden.

Det kan även skapa förvirring i när exempelvis Polisen ska göra orosanmälningar och när de ska anmäla ett ärende till MUK. Om en ungdom har begått ett brott bör även det ordinarie rättssystemet dra igång, vilket skapar ytterligare parallella processer.

Parallella system riskerar också att skapa otydlighet mellan straff och sociala insatser gentemot enskilda och samhället i stort. Att Kriminalvården föreslås få ett uppföljningsansvar gällande en målgrupp som ännu inte begått brott kan uppfattas som att sociala insatser är straff. Detta undergräver socialtjänstens uppdrag att komma in tidigt med sociala insatser, ett arbetssätt som bygger på tillit och förtroende.

I den nya socialtjänstlagen framhålls vikten av att de insatser som socialtjänsten ger ska vara byggda på vetenskap och beprövad erfarenhet. Förslaget saknar tillräckligt vetenskapligt stöd för att det ska ha en brottsförebyggande effekt.

- Andra utredningar som pågår kan ge nya verktyg

Det pågår just nu ett stort antal utredningar inom området, bland annat Utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga

(S 2022:D). Dessa initiativ kan resultera i förslag som i viss utsträckning motsvarar vad som åsyftas med MUK:s befogenheter, med den viktiga skillnaden att det då rör sig om nya möjligheter till insatser som socialnämnden kan fatta beslut om att verkställa utifrån sin egen kvalificerade bedömning av vad som är bäst för barnet i det enskilda fallet.

Även sekretesslagstiftningen ses över för att se om det behövs justeringar så att myndigheter ska kunna utbyta behövlig information, bl.a. för att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet.

- Påtagliga risker för undanträngningseffekter

Förvaltningen befarar att socialtjänstens bedömningar kommer att påverkas negativt utifrån att yttrande till MUK ska inkomma inom tre veckor från socialtjänsten. Utredning och bedömning av behov, risker och skydd tar vanligtvis längre tid att utreda och bedöma, särskilt i komplexa ärenden med många riskfaktorer. Då socialtjänsten ska arbeta kunskapsbaserat och använda rekommenderade beslutsstöd såsom EARL och SAVRY tar det vanligtvis längre tid att genomföra en bedömning, särskilt i komplexa ärenden med många riskfaktorer och få skyddsfaktorer, vilket ärendena för MUK sannolikt kommer att innefatta. För att kunna lämna ett yttrande inom den angivna tidsramen kommer det att krävas prioriteringar inom stadsdelsnämndernas verksamhet och sannolikt riskerar det att bli resurskrävande och medföra undanträngningseffekter gentemot andra angelägna ärenden.

I sammanhanget finns långt fler, större sociala problem än kriminalitet, som socialtjänstens insatser har i uppdrag att motverka, så som våld i nära relation, barnmisshandel, psykisk ohälsa, barnfattigdom och skadligt bruk och beroende. Att växa upp med dessa riskfaktorer kan också öka risken att senare hamna i kriminalitet. Att arbeta med dessa målgrupper är något som socialtjänsten parallellt behöver kunna prioritera.

- Orimlig påverkan på det kommunala självstyret

Att socialnämnden ska verkställa åtgärder som en annan myndighet beslutat riskerar att kraftigt motverka socialnämndens eget arbete med att bygga goda relationer till de personer som är aktuella där.

Att införa en ordning där den som beslutar om insatser inte ansvarar för kostnaderna för verkställigheten innebär att kommunen mister rådighet över sin egen budget. Det finns även risker i att socialtjänstens tvingas verkställa något som går emot den egna bedömningen. Detta får anses som stora inskränkningar i det kommunala självstyret.

Förvaltningen förordar att förslaget inte ska genomföras

Förvaltningen förordar att det pågående arbete som görs ska fortgå och där så krävs intensifieras. Resultatet av de utredningar som pågår inom området såsom utredningen om insatser utan samtycke och översyn av sekretesslagstiftningen bör inväntas. Dessa två utredningar kan komma att ge socialtjänsten bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Utöver det behöver statens ansvar för den slutna ungdomsvården säkerställa platstillgången och kvaliteten på insatserna för de barn och unga som har behov av institutionsvård. Likväl behöver kvaliteten och tillgången på HVB hemmen som kan möta målgruppen öka. Här pågår statliga utredningar som förhoppningsvis kan bidra till en mer fungerande vårdkedja.

De resurser det skulle kosta att bygga upp en ny myndighet och ett parallellt system bör istället läggas på kärnverksamheten inom socialtjänsten. Genom att staten stärker resurserna till socialtjänsten ökar förutsättningarna att kunna erbjuda adekvata och kunskapsbaserade insatser för målgruppen så att fler kan nås av rätt stöd i rätt tid.

Utöver det förordar förvaltningen att staten tar ansvar för att det ska bli möjligt att tillhandahålla rekommenderade insatser. Socialstyrelsen kunskapsstöd med rekommendationer avseende insatser till barn och unga för att motverka normbrytande beteende och hindra återfall i brott går idag inte att tillämpa fullt ut. En del av de insatser som Socialstyrelsen rekommenderar är dock inte tillgängliga i Sverige eller tillhandahålls genom licens från privata aktörer. Det är därför önskvärt med en nationell statlig aktör ansvarar för att de rekommenderade insatserna tillgängliggörs genom implementering och utbildning i de kommuner där behoven finns och uppstår.

Om förslaget trots allt kommer att genomföras kan socialtjänsten behöva se över sin organisering av arbetet med unga i kriminalitet för att minimera risk för undanträngningseffekter och för att barn och ungdomar i kriminalitet och deras familjer i möjligaste mån ska mötas samordnat och inte fragmenterat.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av betänkandet En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen håller med om att det finns ett behov av en övergripande instans som säkrar långsiktighet, likställighet, kontinuitet, insamling av kunskap, stöd till kommuner i det förebyggande arbetet och ett ökat statligt ansvar för att förebygga

brottslighet bland barn och unga. Förvaltningen anser dock att det finns delar av utredningens förslag som kan påverka socialtjänstens arbete.

Barn och unga som redan är kända hos socialtjänsten och som har omfattande pågående insatser kan påverkas av att det pågår parallella processer inom olika myndigheter. Om MUK:s och socialtjänstens bedömningar skiljer sig åt gällande de insatser som barn och unga är i behov av finns det risk att tilliten till socialtjänsten påverkas negativt.

Utredningen föreslår att MUK ska kunna fatta beslut om placeringar utanför hemmet utan samtycke. Detta anser förvaltningen behöver gå i linje med socialtjänstens arbete och den struktur som finns enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Denna lag tillämpas om barn, unga eller vårdnadshavare motsätter sig nödvändiga insatser.

Utredningen har föreslagit i sitt ena alternativ att Kriminalvården ska följa upp de insatser som MUK beslutar om. I socialtjänstens uppdrag ingår det redan att ha ett uppföljningsansvar för ungdomar dömda enligt lagen om verkställighet av slutna ungdomsvård (LSU). Om MUK ska inrättas anser förvaltningen att det behöver bli tydligare hur uppföljningsansvaret fördelas mellan MUK och socialtjänst.

Förvaltningen anser även att det behöver förtydligas hur handläggning och uppföljning av beslutande insatser ska ske och hur ansvarsfördelningen kring motivationsarbetet ska se ut i enlighet med de handlingsplaner som upprättas av MUK. Vidare innebär förslaget med stor sannolikhet ökade kostnader.

MUK medför inga miljö- eller klimatkonsekvenser. MUK ska användas i de fall barn och unga befinner sig i eller är i riskzon för kriminellt beteende och är oberoende av kön. Därför finns det inga relevanta jämställdhetsaspekter.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar yttrandet som svar på Remiss – En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga.

Reservation av Aras Amin m.fl (M), Michaela Hollis (KD) och Fatima Nur (L) se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Remissen framhåller flera skäl för ett ökat statligt ansvarstagande för att förebygga brottslighet bland barn och unga. Förvaltningen instämmer i behovet av ett gemensamt ansvar, tydligare prioritering av målgruppen och en enhetlig styrning för att vända utvecklingen av kriminalitet bland barn och unga. Dock är förvaltningen skeptisk till att det ska ske genom inskränkning av det kommunala självstyret. Genom

förslaget ges kommunerna, genom ungdomskriminalitetsnämnden, rollen som utförare av beslut som inte nödvändigtvis överensstämmer med den bedömning som socialnämnden lämnat i sitt yttrande till MUK. Förvaltningen anser det dessutom vara ineffektivt att både MUK och socialnämnden ansvarar för uppföljning och kontroll av att åtgärder efterlevs. Denna dubbla ansvarsfördelning kan leda till dubbla administrativa bördor och därmed ökade kostnader. Denna ordning kan också leda till att kommunerna hamnar i en svår situation där de åläggs att verkställa åtgärder som de inte fullt ut stödjer eller anser vara lämpliga för den enskilde individen. Att barn och unga dessutom ska ha regelbunden kontakt med flera aktörer riskerar att motverka den unges möjlighet att etablera förtroendefulla relationer med medarbetare från socialnämnden, vilket är av betydelse för ett framgångsrikt stöd och förebyggande arbete.

Förvaltningen befärrar att kvaliteten i socialnämndens bedömningar kommer att påverkas negativt om nämnden som nu föreslås ska inkomma med ett yttrande till MUK inom tre veckor. Utredning och bedömning av behov, risker och skydd tar vanligtvis längre tid att utreda och bedöma, särskilt i komplexa ärenden med många riskfaktorer. För att socialnämnden ska kunna lämna ett yttrande inom den angivna tidsramen kommer det krävas prioriteringar inom nämndens verksamhet och det riskerar att bli resurskrävande och medföra undanträngningseffekter.

Om förslaget genomförs riskerar tilliten till socialtjänsten minska, vilket skulle påverka dess möjligheter att nå ut med förebyggande stöd till barn och unga och deras familjer. Om socialnämnden uppfattas som närmare knuten till brottsbekämpande aktörer kan detta avskräcka barn och unga samt deras vårdnadshavare från att söka och ta emot socialnämndens hjälp. Socialnämndens huvudsakliga uppdrag är idag stödjande och utgår från individuella behov och förslaget underminerar detta uppdrag. Detta är särskilt oroande i en tid med desinformation och kommer sannolikt påverka förtroendet för socialnämndens verksamhet. Förvaltningen anser därför att arbete med att stärka tilliten till stadsdelsnämndens verksamhet måste ges hög prioritet om förslaget genomförs.

Förvaltningen vill också framföra att det självklart finns fördelar med förslaget som skulle ge större statlig styrning. Det skulle kunna medföra en mer enhetlig styrning och likställdhet över landet. En förstärkt samverkan mellan olika aktörer som arbetar med barn och unga bedöms också vara positivt. I och med att beslut skulle fattas av MUK skulle förslaget även kunna medföra en något minskad risk för att såväl folkvalda politiker som medarbetare i kommunen utsätts för otillbörlig påverkan. Risken elimineras dock inte helt då det fortsatt är socialnämnden som inkommer med underlag till beslut samt utför beslutade insatser.

Förvaltningen önskar betona att även om det finns fördelar med ett tydligare statligt ansvar behöver socialtjänstens resurser och förutsättningar för förebyggande arbete stärkas. Det är av yttersta vikt att skapa gynnsamma förhållanden inför socialtjänstens omställning till den nya socialtjänstlagen, där en ökad tonvikt läggs på frivilliga insatser och en ökad tillgänglighet och utbud av förebyggande stöd.

Om förslaget trots de risker som föreligger ändå skulle verkställas är det mycket angeläget att verksamheten utvärderas. Det föreslås att Brå eller annan lämplig myndighet ska få i uppdrag att utvärdera reformen när det gäller dess effekter på kriminalitet bland barn och unga samt barns rättigheter och delaktighet. Förvaltningen välkomnar detta förslag och anser det vara av stor betydelse att reformen nogsam följs upp och att särskilt fokus läggs vid ett barnrättsligt perspektiv.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2024 följande.

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att förebygga brottslighet för barn och unga är ett ansvar som åligger både stat och kommun samt vikten av strategisk samverkan men anser att det nödvändigtvis inte behöver innebära en ny statlig myndighet med beslutsmandat gentemot kommuner. Genom att skapa en ny myndighet där kommunen är utförare begränsas möjligheten att anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov samt att kunna besluta om insatser utifrån socialnämndens bedömning. Förvaltningen vill lyfta att det vore önskvärt med en nationell strategi för att förebygga att barn och unga begår allvarlig brottslighet, bland annat genom att säkerställa att insatserna som ges har stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet. Vidare så har individer som bedöms vara aktuella för insatserna oftast kontakt med flertalet myndigheter, så som socialtjänst, polis, skola och region. Utifrån det bör uppdraget vara att stärka de redan existerande myndigheterna genom att skapa förutsättningar för närmare samverkan i syfte att tillsammans kunna ge insatser i rätt tid för att motverka normbrytande beteende hos barn och unga och förhindra återfall i brott.

Förvaltningen vill påtala att det finns en risk att tilliten till socialtjänsten påverkas om förslaget genomförs. Detta då förvaltningen genomför insatser som beslutas av en annan huvudman som inte alltid kommer vara med samtycke från föräldrar samt barnet eller ungdomen. Vidare så framgår det i omställningen till den nya socialtjänstlagen att socialtjänsten ska arbeta förebyggande, mer lättillgängligt och erbjuda insatser utan individuell behovsprövning. Insatserna som MUK beslutar om kommer vara tvingande. Det finns således en risk att uppfattningen om socialtjänsten som kommer spridas är som utförare och inte utifrån en lättillgänglig socialtjänst, med insatser utan behovsprövning, där insatser väljs tillsammans med individen

Beträffande förslaget om att socialnämnden ska lämna in ett yttrande inom tre veckor så vill förvaltningen lyfta att detta kommer med största sannolikhet bli resurskrävande

och medföra behov av omprioriteringar. Dessa individer har oftast en komplex problematik och där insamling av information från flertalet myndigheter behöver sammanvägas samt flertalet besök med barnet eller ungdomen för att sedan kunna ge förslag på lämpliga åtgärder som ger effekt för risken för att begå allvarliga brott. Till följd av förslaget kan detta bland annat innebära en minskning av barn och ungas rätt till information och delaktighet, antal besök samt att i minde utsträckning kunna säkerställa att inhämtade underlag är rättssäkra och grundar sig på korrekta uppgifter.

Om förslaget verkställs, trots de förändringar och den påverkan som förslaget kan medföra, anser förvaltningen, så som Kriminalvården även lyft i det särskilda utlåtandet, att MUK ska få ett helhetsansvar för åtgärder och uppföljning. Om Kriminalvården ansvarar finns det en risk att det blir oklart att det rör sig om brottsförebyggande åtgärder och inte om straffrättsliga påföljder. Vidare vill förvaltningen påtala att det är önskvärt att Polismyndigheten och socialnämnden blir gemensamt ansvariga för att identifiera och hänvisa ärenden till MUK. Förvaltningen har en god samverkan tillsammans med Polismyndigheten där socialsekreterare är placerade i polishuset. Detta har bland annat lett till förståelse för varandras olika lagstiftningar, orosanmälningar från polisen har blivit mer konkreta samt en delad lägesbild över individer som bedöms vara aktiva i gängmiljön. Förvaltningen anser att om socialnämnden är delaktiga redan vid hänvisning av ärendena så kan arbetet med förberedandet av det yttrande som sedan krävs av MUK påbörjas i ett tidigare skede.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde 29 augusti 2024 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Christina Messick (L) och Daniele Fava m.fl. (C), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att det är av stor vikt att vända den negativa utveckling där barn och unga involveras i allt allvarligare brottslighet. Arbetet behöver prioriteras och förvaltningen ser att det finns fördelar med ett större gemensamt ansvar, enhetlig styrning och uppföljning. Förvaltningen delar dock inte uppfattning om att det nödvändigtvis måste ske genom inskränkning av det kommunala självbestämmandet. Genom utredningens förslag begränsas kommunernas handlingsutrymme när det gäller att fatta beslut om insatser till barn och unga. I utredningen konstateras att det inte legat i utredningens uppdrag att närmare överväga alternativ till en lagreglering med kommunalt huvudmannaskap. Förvaltningen menar att det har inneburit att ett

helhetsgrepp om hur den negativa utvecklingen på bästa sätt ska vändas inte har kunnat framkomma i utredningen.

I utredningen beskrivs att socialnämnden i ansvarig kommun ska lämna ett yttrande till MUK inför MUK:s beredning av ärenden. Yttrandet ska inkomma till MUK senast tre veckor efter myndighetens begäran. Utredning och bedömning av behov, risker och skydd tar vanligtvis längre tid att utreda och bedöma, särskilt i komplexa ärenden med många riskfaktorer. Förvaltningen ser därmed en risk i att kvaliteten i socialnämndens bedömningar kan komma att påverkas negativt av den korta tidsfristen. Förvaltningen ser även en risk i att arbetet blir resurskrävande samt att det kan medföra undanträngningseffekter. Detta nämns även i utredningen som identifierade risker.

Utredningens förslag innebär att barn, unga och deras vårdnadshavare ska ha regelbunden kontakt med många olika aktörer. Förvaltningen ser att det kan leda till att möjligheten att etablera förtroendefulla relationer med medarbetare från socialtjänsten försvåras, vilket är av betydelse för ett framgångsrikt stöd och förebyggande arbete. Utifrån ett barnperspektiv är det även förvaltningens bedömning att ju fler kontakter ett barn behöver ha med externa aktörer, desto svårare blir det för barnet att tillgodose sig informationen och förstå mötenas olika syften och innebörd. För barn som kommer att beröras av MUK:s verksamhet är det inte osannolikt att barnet också är aktuellt inom hälso- och sjukvården eller är föremål för särskilda möten inom skolan, varför de många kontakter som MUK:s verksamhet innebär riskerar att bidra med än större otydlighet för det enskilda barnet. Ur ett barnperspektiv vore det bättre om antalet externa kontakter och möten kunde bli färre och mer sammanhållna.

Socialtjänstens roll i det brottsförebyggande arbetet är viktig och bygger på förtroende och tillit. Arbetet ska utgå från barn och ungas behov av skydd och stöd. Om socialtjänsten, genom utredningens förslag, uppfattas vara närmare knuten till samhällets brottsbekämpande aktörer ser förvaltningen även att det kan utgöra ett hinder för barn, unga och deras vårdnadshavare när det gäller att söka och ta emot socialtjänstens stöd.

I juli 2025 väntas en ny socialtjänstlag att träda i kraft som bland annat syftar till att socialtjänsten ska bli mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig. Socialtjänsten ska också bli mer kunskapsbaserad och vila på forskning och beprövad erfarenhet. I förslaget till den nya socialtjänstlagen föreslås att socialnämnden får ett nytt åtagande att planera sina insatser för enskilda inom samtliga verksamhetsområden, och att då särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser. I SKR:s särskilda yttrande beskrivs den föreslagna ordningen som presenteras i utredningen kunna försvåra detta nya åtagande, vilket förvaltningen anser behöver beaktas.

Förvaltningen ser samtidigt att det finns fördelar med utredningens förslag, särskilt vad gäller uppföljning av olika insatsers effekter på nationell nivå, möjligheten att följa utveckling över tid, samt vad gäller likställighet kring tillgång av insatser oavsett kommun.

Om förslagen i utredningen genomförs välkomnar förvaltningen förslaget om att det för en rättssäker och enhetlig tillämpning över hela landet bör tas fram ett stöd för socialtjänsten. Förvaltningen ser även positivt på förslaget att lämplig myndighet får i uppdrag att följa upp och utvärdera reformen utifrån de mål som riksdagen och regeringen har angett, samt att en utvärdering görs av reformen vad gäller effekter på kriminalitet bland barn och unga samt ungas rättigheter, delaktighet och integritet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 augusti 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M), Johan Lisspers (L) och Lars Rottem Krangnes (C), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen konstaterar att de senaste årens allvarliga utveckling med allt fler och yngre barn och unga som involveras i grov kriminalitet kräver att samhällsaktörer gemensamt ökar sin förmåga, utvecklar åtgärder och organiserar arbetet för att förhindra och förebygga en fortsatt negativ utveckling. Förvaltningen instämmer i utredningens utgångspunkt – att samhällets olika aktörer behöver kraftsamla för att bryta utvecklingen. Att inrätta en ny statlig myndighet som med nytt lagstöd ska bedöma och besluta om insatser för barn och ungdomar i förebyggande syfte kan påverka den kommunala socialtjänstens handlingsutrymme. Vidare menar förvaltningen menar att det krävs nationella kunskapshöjande insatser, stöd till forskning om verksamma metoder för att skapa en likställighet i landet. Detta arbete bör ske i nära samverkan med rättsvårdande myndigheter.

Att samhället måste agera tidigare, mer kraftfullt och med andra insatser är ostridigt. Förvaltningen arbetar utifrån stadens trygghetsprogram samt strategi mot att unga dras in i kriminalitet vilka är viktiga hörnstenar i arbetet där vikten av tidigt upptäckt och kraftfulla insatser i samverkan med andra aktörer är självklara delar. Förvaltningen har ett välfungerade samverkan med polisen som styrs av en samverkansöverenskommelse där unga i riskzon för destruktivt beteende är ett prioriterat område. Förvaltningen deltar även aktivt i det nyligen etablerade lokala rådet för barn och unga i organiserad brottslighet (BOB).

Förvaltningen vill framhålla att det i Stockholms stad pågår ett stort arbete med omställning till en ny socialtjänstlag som väntas träda i kraft 1 juli 2025.

Intentionerna med arbetet är bland annat att göra socialtjänsten mer lättillgänglig och öka tonvikten vid förebyggande arbete och tidiga insatser. Förvaltningen menar att det är angeläget att väga in hur förslaget om inrättande av ungdomskriminalitetsnämnder skulle samverka med denna omställning. En ordning

där socialtjänsten ska verkställa beslut fattade av en annan myndighet kan, förutom att minska socialtjänstens handlingsutrymme, även motverka arbetet med ett ökat förtroende för socialtjänsten.

Förvaltningens samlade bedömning är att utredningens förslag innebär att kommunerna ska utföra specifika insatser som beslutas av andra myndigheter vilket sannolikt kommer att påverka kommunernas verksamhet för den aktuella målgruppen, exempelvis genom att behöva prioritera insatser till de barn och unga som får ett beslut via den nya myndigheten. Det är svårt att se hur förslaget är förenligt med ansvarsprincipen. Då en myndighet som ska besluta och finansiera insatser ska ha fullt ansvar och rådighet i frågan.

Barnrättsanalys

Ett syfte med den föreslagna ordningen är att samhället i ett tidigt skede ska sätta in tydligare brottsförebyggande åtgärder som kan förbättra möjligheterna för barn och unga som är på väg in i eller redan har hamnat i kriminalitet att bryta denna utveckling. De mera ingripande inslagen i det enskilda fallet skulle dock kunna komma i konflikt med principen om barnets bästa. Processen kan även innebära risker för viss stigmatisering genom utpekandet av vissa barn och unga som kriminella. I barnkonventionen artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i första rummet i alla beslut som rör barn. Förvaltningen ser därmed att det är av stor vikt att insatser till flickor och pojkar utgår från vad som är bäst för barnet, att deras specifika behov tas på allvar, och ges jämbördigt mycket stöd.

Jämställdhetsanalys

Utredningens förslag syftar till att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga, oavsett kön, riskerar att hamna i en kriminell bana och begå brott av allvarligt slag, och gör ingen skillnad på åtgärder för flickor och pojkar. Förvaltningen uppfattar att förslagen i utredningen kan ge effekter för den aktuella målgruppen, oavsett om de är flickor eller pojkar. En vidare jämställdhetsanalys genomförs därför inte.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att avslå förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att därutöver anföra följande:

Situationen med barn och ungdomar som begår mycket grova brott, till och med mord och sprängdåd, gör att staten, kommuner och regionen måste ta till sig ny kunskap och pröva nya arbetssätt. Tillskillnad från Socialförvaltningen, som ställer sig genomgående kritiskt till de föreslagna åtgärderna, är Liberalerna därför av uppfattningen att arbetsmodellen med ungdomskriminalitetsnämnder bör prövas. Vi ser, tillskillnad från förvaltningen, att socialtjänsten skulle kunna stärka sitt förtroende om de får renodla sin stöttande roll, och nämnden är den instans som tar på sig kravställandet på den enskilde ungdomen i riskzon för kriminalitet.

För att modellen ska kunna lyckas här är det dock viktigt att komma ihåg att i Danmark kombinerades införandet av ungdomskriminalitetsnämnder med omfattande resursförstärkningar till socialt förebyggande och behandlande insatser. Så måste ske också i Sverige. Annars är risken stor att denna modell snarare tar både pengar och energi från det arbete som redan pågår, precis som Socialförvaltningen påpekar.

Förvaltningen skriver i sitt utlåtande att förslagen skulle omkullkasta svensk förvaltningsmodell. Utredningen tar dock hänsyn till att den danska modellen inte rakt av går att genomföra i Sverige. Det beskrivs av förvaltningen som ett problematiskt ingrepp i kommunernas självstyrelse att staten ska kunna besluta om insatser till och följa upp ungdomar i kriminalitet. Men givet att kommunen ifråga får resurser av staten behöver det inte vara en nackdel. Idag kan situationen i vissa fall vara så att insatser inte genomförs fullt ut då kommunen inte har pengar. Vi har också sett i den senaste granskningen av socialtjänstinspektörerna att socialtjänsten ibland inte inleder utredning pga att utredningsgrupperna redan är hårt belastade. Införandet av ungdomskriminalitetsnämnder skulle kunna minska risken att sådana hänsyn tas när det gäller barn och ungdomar i riskzon för kriminalitet.

Ersätтарыttrande av Maurice Forslund (KD)

Allt fler barn och unga larmar om att de på olika sätt påverkas av gängkriminaliteten. Antingen genom att de utsätts för brott, eller genom att de själva involveras i den, eller får propåer från kriminella gäng. Brottligheten kryper också allt lägre ner i åldrarna. Att barn så unga som tio år i dag är måltavlor för kriminella gängs rekrytering är en oroväckande trend som måste brytas.

Det krävs därför nya verktyg för att få bukt med kriminaliteten. Att inrätta en ny statlig myndighet enligt dansk modell är ett steg i rätt riktning. När staten tar ett större

ansvar för att besluta om och följa upp insatser till barn och unga i målgruppen, blir dessa också mindre beroende av kommuners olika ekonomiska förutsättningar och prioriteringar.

Det föreslagna inrättandet av Myndigheten mot ungdomskriminalitet skulle innebära ett gemensamt ansvar, tydligare prioritering av målgruppen och en enhetlig styrning. Detta är nödvändigt för att vända utvecklingen av kriminalitet bland barn och unga.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Aras Amin m.fl. (M), Michaela Hollis (KD) och Fatima Nur (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att godkänna Kristdemokraternas, Moderaternas och Liberalernas förslag till svar på remissen

Regeringen tillträdde 2022 med löftet om att stoppa den skenande utvecklingen av gängkriminalitet och våldsutövande där framförallt barn och unga drabbas som värst. Den utredning som socialdepartementet nu tagit fram syftar till att stärka det statliga ansvaret för en samlad process kring barn och unga i en våldsutsatt miljö med kopplingar till gängkriminalitet.

Utredningen konstaterar trots att kommunernas kompetens ökat de senaste åren gällande brottsförebyggande åtgärder, så finns det skillnader över landet. Framförallt rör dessa skillnader rutiner för uppföljning och stöd för de unga som är i behov av samhällets stöd för att ta sig ur en destruktiv bana.

Som statlig samordnande instans föreslås en ny myndighet MUK, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, inrättas. Myndigheten föreslås ha i uppdrag att förebygga brottslighet och säkerställa tydliga, konsekventa och långsiktiga åtgärder för unga baserat på den danska modellen.

Vi ser det som positivt att staten och regeringen ser behovet av en samlad process och tydliggörandet av olika offentliga aktörers samverkansuppdrag för att bryta den samhällstrend för vilken så många barn och unga faller offer.

Den kritik som förvaltningen lyfter i tjänsteskrivelsen pekar mot att tidsramar för inrapportering kan skapa ökad belastning och riskera brister i rättssäkerheten vid en bedömning. Vi menar dock att det inte föreligger en sådan risk utifrån att den eventuella nya myndigheten just syftar till att skapa långsiktiga och hållbara strukturer för att de olika offentliga aktörerna ska kunna genomföra sitt uppdrag med stort möjliga effekt för de barn och unga som behöver stöd.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anföra

Situationen med barn och ungdomar som begår mycket grova brott, till och med mord och sprängdåd, gör att staten, kommuner och regionen måste ta till sig ny kunskap och pröva nya arbetssätt. Liberalerna är därför av uppfattningen att arbetsmodellen med ungdomskriminalitetsnämnder bör prövas. Vi ser att socialtjänsten skulle kunna stärka sitt förtroende om de får renodla sin stöttande roll, och nämnden är den instans som tar på sig kravställandet på den enskilde ungdomen i riskzon för kriminalitet.

För att modellen ska kunna lyckas här är det dock viktigt att komma ihåg att i Danmark kombinerades införandet av ungdomskriminalitetsnämnder med omfattande resursförstärkningar till socialt förebyggande och behandlande insatser. Så måste ske också i Sverige. Annars är risken stor att denna modell snarare tar både pengar och energi från det arbete som redan pågår. Givet att kommunen ifråga får resurser av staten behöver det inte vara en nackdel att staten tar beslut om insatser för den enskilde ungdomen med risk för kriminalitet. Idag kan situationen i vissa fall vara så att insatser inte genomförs fullt ut då kommunen inte har pengar. Vi har också sett i den senaste granskningen av socialtjänstinspektörerna att socialtjänsten ibland inte inleder utredning på grund av att utredningsgrupperna redan är hårt belastade. Införandet av ungdomskriminalitetsnämnder skulle kunna minska risken att sådana hänsyn tas när det gäller barn och ungdomar i riskzon för kriminalitet.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Christina Messick (L) och Daniele Fava m.fl. (C)

Situationen med barn och ungdomar som begår mycket grova brott, till och med mord och sprängdåd, gör att staten, kommuner och regionen måste ta till sig ny kunskap och pröva nya arbetssätt. Tillskillnad från Socialförvaltningen, som ställer sig genomgående kritiskt till de föreslagna åtgärderna, är Liberalerna därför av uppfattningen att arbetsmodellen med ungdomskriminalitetsnämnder bör prövas. Vi ser, tillskillnad från förvaltningen, att socialtjänsten skulle kunna stärka sitt förtroende om de får renodla sin stöttande roll, och nämnden är den instans som tar på sig kravställandet på den enskilde ungdomen i riskzon för kriminalitet.

För att modellen ska kunna lyckas här är det dock viktigt att komma ihåg att i Danmark kombinerades införandet av ungdomskriminalitetsnämnder med omfattande resursförstärkningar till socialt förebyggande och behandlande insatser. Så måste ske också i Sverige. Annars är risken stor att denna modell snarare tar både pengar och energi från det arbete som redan pågår, precis som Socialförvaltningen påpekar.

Förvaltningen skriver i sitt utlåtande att förslagen skulle omkullkasta svensk förvaltningsmodell. Utredningen tar dock hänsyn till att den danska modellen inte rakt av går att genomföra i Sverige. Det beskrivs av förvaltningen som ett problematiskt ingrepp i kommunernas självstyrelse att staten ska kunna besluta om insatser till och följa upp ungdomar i kriminalitet. Men givet att kommunen ifråga får resurser av staten behöver det inte vara en nackdel. Idag kan situationen i vissa fall vara så att insatser inte genomförs fullt ut då kommunen inte har pengar. Vi har också sett i den senaste granskningen av socialtjänstinspektörerna att socialtjänsten ibland inte inleder utredning pga att utredningsgrupperna redan är hårt belastade. Införandet av ungdomskriminalitetsnämnder skulle kunna minska risken att sådana hänsyn tas när det gäller barn och ungdomar i riskzon för kriminalitet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M), Johan Lisspers (L) och Lars Rottem Krangnes (C)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att istället anföra

Situationen med barn och ungdomar som begår mycket grova brott, till och med mord och sprängdåd, gör att staten, kommuner och regionen måste ta till sig ny kunskap och pröva nya arbetssätt. Vi är därför av uppfattningen att arbetsmodellen med ungdomskriminalitetsnämnder bör prövas. Vi ser att socialtjänsten skulle kunna stärka sitt förtroende om de får renodla sin stöttande roll, och nämnden är den instans som tar på sig kravställandet på den enskilde ungdomen i riskzon för kriminalitet.

För att modellen ska kunna lyckas här är det dock viktigt att komma ihåg att i Danmark kombinerades införandet av ungdomskriminalitetsnämnder med omfattande resursförstärkningar till socialt förebyggande och behandlande insatser. Så måste ske också i Sverige. Annars är risken stor att denna modell snarare tar både pengar och energi från det arbete som redan pågår, precis som Socialförvaltningen påpekar.

Givet att kommunen ifråga får resurser av staten behöver det inte vara en nackdel att staten tar beslut om insatser för den enskilde ungdomen med risk för kriminalitet. Idag kan situationen i vissa fall vara så att insatser inte genomförs fullt ut då kommunen inte har pengar. Vi har också sett i den senaste granskningen av socialtjänstinspektörerna att socialtjänsten ibland inte inleder utredning pga att utredningsgrupperna redan är hårt belastade. Införandet av ungdomskriminalitetsnämnder skulle kunna minska risken att sådana hänsyn tas när det gäller barn och ungdomar i riskzon för kriminalitet.